

BOŽIĆ

Danas

Priredila: Jelena Tasić

SREDA - ČETVRTAK, 6 - 7. JANUAR 2010.

Božićna poslanica Svetog arhijerejskog sabora Srpske pravoslavne crkve

Poziv Srbima da se vrate svojim kosovskim ognjištima

Čuvar upražnjenog patrijaraškog trona mitropolit crnogorsko-primorski Amfilohije (Radović) sa svim arhijerejima Srpske pravoslavne crkve uputio je povodom praznika Hristovog rođenja Božićnu poslanicu sveštenstvu, monaštvu i svoj duhovnoj deci SPC pozelevši im „blagodat, milost i mir od Boga Oca i Gospoda Isusa Hrista i Duha Svetoga, uz najradosniji božićni pozdrav: MIR BOŽJI - HRISTOS SE RODI!“

„Božić nas sve i svagda poziva da živimo u bratoljublju, bogoljublju i jevanđelskoj skromnosti, živeti od dela ruku svojih, držeći se novozavetnog učenja: da nikada ne činimo drugima ono što ne želimo da nama drugi čine“, poručuju srpski arhijereji pozivajući se na Dela apostolska.

Oni se „ovoga Božića sećaju svih nevoljnika, stradalnika, prognanika i svih onih kojima je učinjena bilo kakva nepravda“, tešeći ih rečima iz Otkrivenja svetog Jovana Bogoslova: „Radujte se, jer evo Gospod dolazi da obriše svaku ljudsku suzu.“

„I ovoga Božića smo zajedno sa svojom braćom i sestrama na Kosovu i Metohiji, kolevci našega naroda. Poručujemo im u ljubavi Hristovoj da se vrate svojim kosovskim ognjištima i ostanu da žive sa svojim svetinjama, čuvajući naše Kosovo, „grdno sudilište“. Ne gubimo nikad nadu da će Bog prosvetiti razum onih kojima je danas predao u ruke zemnu moć i vlast nad državama i narodima da, u duhu

Ilustracija: Kaca Jakšić, Susek

Božićne bogoslužbene pesme

Tropar: Rođenje Tvoje, Hriste Bože naš, darova svetu svetlost razuma: jer u njemu oni, koji zvezdama služahu, od zvezde se naučiše da se klanjaju Tebi, Suncu pravde i da upoznaju Tebe, Istok s visine, Gospode slava Tebi.

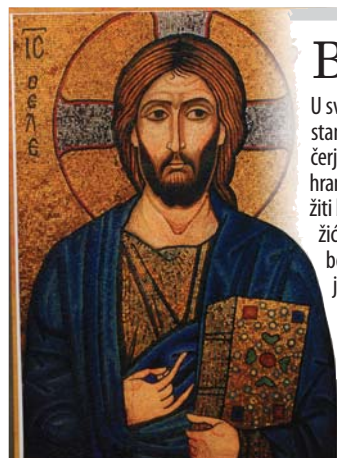
Kondak: Djeva danas Nadsuštavenog rađa, i zemlja pećinu Nepristupnome prinosi. Anđeli s pastirima slavoslove, a mudraci sa zvezdom putuju; jer se, nas radi, rodi Detence mlado, prevećni Bog.

vandolja, vrh Crkve smatra da bi „poštovanjem ovog blagoslova Božijeg prestao plač Rahilje nad našim narodom i nad našom decom koje više nema, a procvetao bi život koji je neugasivo zasijao iz vitlejemske pećine.“

„Ovoga Božića smo posebno ispunjeni radosnom tugom što nas je ostavio naš veliki patrijarh Pavle, i preselio se sa zemlje na nebo. Duboko verujemo da će on, po slobodi darovanoj mu od Boga, „sa svima svetima iz roda našega“, nastaviti da se moli za našu Crkvu i naš raspeti narod, zajedno sa Svetim Savom, Svetim Simeonom Mirotočivim i svim Svetim precima našim, koji su prepoznali i primili patrijarha Pavla „kao svoga i sebi ravnoga“, poručuju u Božićnoj poslanici arhijereji SPC.

Navodeći reči svetog Jovana Zlatoustog da je „Rođenje Hristovo majka svih praznika“, Sabor SPC ukazuje i na reči svetog Grigorija Bogoslova koji, „sažimajući veliku i nadumnu tajnu Božića“, kaže: „To je naše svetkovanje. To danas praznujemo: Božiji dolazak ljudima - da bismo mi Bogu došli; ili da kažem pogodnije: vratili se. Da svučemo sa sebe starog čoveka i u novoga se obučemo i, kao što smo u Adamu umrli, tako u Hristu da oživimo, da se sa Hristom zajedno rodimo, i sarašpnemo, i sapogrebemo, i savaskrsnemo.“

„Rečima ovog bogomudrog oca Crkve, pozdravljamo sve vas, draga deco duhovna, sve ljude i sve narode sveradosnim vitlejemskim pozdravom mira: Mir Božji - Hristos se rodi!“ - poručuju arhijereji SPC.

Bogoslužjenja i čestitke

U svim hramovima SPC danas na Badnji dan paliće se badnjaci. Episkop hvoštanski Atanasije (Rakita), vikar patrijarha srpskog, na Badnji dan služiće poverenje u malom Hramu svetog Save na Vračaru u 18 sati, posle čega će se ispred hrama paliti badnjaci. Vladika Atanasije će u ponoć, između srede i četvrtka, služiti božićnu liturgiju u Spomen hramu svetog Save na Vračaru. Prvog dana Božića mitropolit Amfilohije služiće u devet sati svetu arhijerejsku liturgiju u Sabornoj crkvi u Beogradu. Drugog dana Božića vladika Atanasije služiće liturgiju u Hramu svetog Vasilija Ostroškog na Bežanijskoj kosi, a trećeg dana praznika Hristovog Rođenja u manastiru svetog arhiđakona Stefana u Slanci, koji tog dana slavi manastirsku slavu, saopštila je Informativna služba SPC. Povodom Božića, prazničke čestitke vrhu SPC i svim vernicima koji ovaj praznik slave po julijanskom kalendaru, juče su uputili predsednik Srbije Boris Tadić i predsednica srpskog parlamenta Slavica Đukić-Dejanović.

deni Knez mira iskoreni rat, nasilje i nepravdu svuda u svetu, kako bi se konačno zacario mir i pravednost među svim ljudima i narodima zemaljskim“, ističe se u ovogodišnjoj Božićnoj poslanici Svetog arhijerejskog sabora SPC.

Srpske vladike takođe pozivaju „punoću srpskog bogoljubivog naroda da čuva svoju pravoslavnu veru, svoj jezik i svoje Čirilovo pismo, ma na kojem kontinentu živeo“.

„Mi Srbi smo drevni hrišćanski narod, jer smo kroz kirilo-metodijevsko krštenje i svetosavsku prosvetu postali deo kulture svecelog hrišćanskog sveta. Mi smo na taj način ostavili neizbrisiv pečat u istoriji i civilizaciji savremene Evrope i sveta, ugrađivši sebe, jednom za svagda, u njihovu budućnost“, naglašavaju, između ostalog, srpske vladike u Božićnoj poslanici.

Sabor SPC podseća da je „svojim Rođenjem na zemlji Hristos sav ljudski život - od začeca do smrti i vaskrsenja - učinio svetim“ i da „nas zato Božić opominje da ne dižemo ruku na plodove utrobe svoje, već da živimo shodno zapovesti Božijoj: „Radajte se i množite i napunite zemlju“. Pozivajući se na Je-

Božićna radost

„Božićna radost ničim i nikim ne može biti sprečena, ni pomućena, jer njeno ishodište nije u spoljašnjim uslovima, već u nedrima Oca Nebeskoga i u unutrašnjem ustrojstvu naše duše“. „I mi na Kosovu i Metohiji već jedanaesti put dočekujemo Božić na arhipelagu, u getima, među bodljivim žicama. Pa ipak, evo, radost zrači sa lica vaših. To je odraz mira i spokoja u dušama našim. Ako naš spoljašnji čovek i strada, unutrašnji se obnavlja i duša ostaje umirena pod Božijim skutom. On nam je utočište i sila; On uteha i nada“, ističe, između ostalog, vladika Artemije u Božićnoj poslanici sveštenstvu, monaštvu i vernicima ERP. On naglašava da je „Božić vaistinu Božji dan, u koji je Gospod učinio veliko božansko delo za rod ljudski: To je dan kojim vreme postaje - vreme spasenja našeg. Rađajući Gospoda Isusa Presveta Bogorodica rađa izbavljenje i prosvetljenje, i život, i spasenje. Postajući čovek, milosrdni Gospod raskida okove greha sa ljudske prirode, čime nas vraća u prvobitno rajsko stanje. Rođenjem Spasiteljev u pećini svim narodima su otvorena rajska vrata. Vitlejemska pećina postaje Carska palata“. Vladika Artemije će prvog dana Božića svetu arhijerejsku liturgiju služiti u manastiru Gračanica.

Božić je praznik svetlosti i duhovne radosti. On se nikad ne dočekuje u mraku bez obzira na spoljašnje uslove. Prema našoj veri pravoslavnoj, postoji materijalna svetlost koja može imati različite izvore, ali postoji i nematerijalna ili duhovna svetlost koju nikakva tama i mrak ne mogu nadvladati, niti savladati

Episkop raško-prizrenski **Artemije (Radosavljević)**

Ulazak u Evropsku uniju nije povratak u Edemski vrt

Povodom praznika Hristovog rođenja sagovornik Danasa je episkop raško-prizrenski Artemije (Radosavljević). Vladika Artemije, koji će u 2010. napuniti pet decenija monaškog staža, od toga 19 godina na čelu Eparhije raško-prizrenske, za naš list govori o prilikama na Kosovu i Metohiji, misiji Crkve u južnoj srpskoj pokrajini, njenoj ulozi u evropskim integracijama, predstojećem izboru novog poglavara SPC...

• **Iako su srpski manastiri i crkve na KiM poslednja četiri meseca živeli bez struje, Božić, ipak, neće dočekati u mraku. Da li se problem snabdevanja manastira i crkava Eparhije raško-prizrenske (ERP) može trajno rešiti budući da je Vlada Srbije formirala posebnu radnu grupu za pitanje snabdevanja strujom Srba na KiM, najavljujani su pregovori sa uticajnim zapadnim ambasadama u Prištini, a Vi ste se obraćali i Ministarstvu za KiM i Svetom arhijerejskom sinodu?**

- Božić je praznik svetlosti i duhovne radosti. On se nikad ne dočekuje u mraku bez obzira na spoljašnje uslove. Prema našoj veri pravoslavnoj, postoji materijalna svetlost koja može imati različite izvore, ali postoji i nematerijalna ili duhovna svetlost koju nikakva tama i mrak ne mogu nadvladati, niti savladati. Naše crkve i manastiri na Kosovu i Metohiji dočekaće Božić i ove godine obasjani

tom duhovnom svetlošću koja dolazi od „Sunca pravde“, kako se često u crkvenim pesmama naziva Gospod naš Isus Hristos. „I videlo se svetli u tami, i tama ga ne obuze“, piše u Evanđelju od Jovana. Što se, pak, tiče materijalne svetlosti - struje, i tu se posle četiri meseca našlo nekakvo rešenje. Struje će za Božić biti u svim crkvama i manastirima. Posle višestrukog obraćanja i dugog čekanja da nam naša država Srbija pomogne da se nastali problem prevaziđe, postupili smo po savetu Svetog arhijerejskog sinoda i kroz pregovore sa posrednicima između nas i KEK-a, došli do rešenja da bez potpisivanja bilo kakvih ugovora, plaćamo utrošak električne energije preko banke koja bi vršila ulogu posrednika. Nisam upoznat sa time da je Vlada Srbije formirala posebnu radnu grupu za pitanje snabdevanja strujom Srba na KiM, tako da to ne mogu da komentarišem, kao ni da su najavljujani pregovori sa uticajnim zapadnim ambasadama u Prištini. Sa zapadnim ambasadama u Prištini ne

mamo nikakav kontakt, jer su to ambasade zemalja koje su priznale jednostrano i nelegitimno proglašeno takozvano nezavisno Kosovo.

Narod je sluđen

• **Utasak je da se o svakodnevnom životu srpskog stanovništva na KiM malo zna izvan Pokrajine. Kako se običan čovek snalazi između nedefinisane politike Beograda, samoproglašene kosovske nezavisnosti na terenu i višestrukog međunarodnog prisustva: Euleksa, predstavnika EU i međunarodnog civilnog predstavnika, Kfora, ostataka Misije UN?**

- Ne bih se složio s konstatacijom da se o svakodnevnom životu srpskog stanovništva na KiM malo zna izvan Pokrajine. Mnogo je o tome napisano knjiga, članaka, publikacija... snimljeni su mnogi dokumentarni filmovi, mnoge delegacije su posetile i prokrstarile KiM, te svako je kome je

iolo stalo mogao da sazna šta se ovde događa, evo, više od deset godina. Šta odgovoriti na pitanje kako se običan čovek snalazi na terenu... Ljudi su sluđeni između nedefinisane i nedosledne politike Beograda, samoproglašene kosovske nezavisnosti i raznih vidova međunarodnog prisustva. Svi prisutni međunarodni faktori - Euleks, Kfor i ostali imaju isti cilj: podupreti i učvrstiti „nezavisno Kosovo“, jer je to stav i politička volja njihovih vlada. Nikome od njih nije stalo do istine i ljudskih prava na KiM, pogotovu ne do zaštite Srba.

• **Da li ERP prati podatke o iseljavanju i natalitetu i šta još, osim organizovanja narodnih kuhinja, Crkva može da učini da bi pomogla opstanak Srba na KiM?**

- Da, naravno da prati, ali lokalno. Svaki sveštenik u svako doba zna kada se neko iz njegove parohije odselio, kada je neko umro, a kada se rodio. Nažalost, nemamo službu koja bi sve te podatke saбирала, sistematizovala, naučno pratila i obrađiva-

Pristanak na podelu KiM veleizdajnički čin

• **Kako komentarišete najave da bi posle pozitivne ocene Međunarodnog suda pravde u Hagu o eventualnim novim pregovorima o KiM Beograd mogao da otvori pitanje podela južne srpske pokrajine?**

- S takvim najavama nisam upoznat i ne bih mogao da ih komentarišem. Jedno bih, ipak, kazao: pristanak na podelu KiM bio bi veleizdajnički čin, mako na njega pristao, jer bi to bilo gaženje Ustava Republike Srbije, svesno narušavanje njenog teritorijalnog integriteta i suvereniteta. Moje pitanje bilo bi: kojeg bismo se to dela KiM mogli odreći? Ako je KiM srce Srbije, a jeste, kako je onda moguće deo srca pokloniti bilo kome, a ne dovesti u pitanje opstanak celog organizma - Srbije? Uostalom, KiM je načičkano sa 1.300 srpskih pravoslavnih svetinja - crkava i manastira, zbog čega i jeste sveta srpska zemlja. Šta bismo od toga mogli i smeli žrtvovati, a ne osetiti se krivim i odgovornim, kako pred našim svetim precima tako i pred našim potomcima koje lišavamo njihovog duhovnog identiteta?

Badnje veče u manastiru Gračanica
Foto: ERP

Eparhija i Srbi na KiM ne mogu da spreče KPS da tobože obezbeđuju i naše svetinje. Smatram da su tu odgovorni oni koji su prihvatili i blagoslovili dolazak Euleksa na KiM da bi se sproveo Ahtisarijev plan, jer se u tom kontekstu i vrši prenošenje nadležnosti i odgovornosti za bezbednost sa Kfora na KPS

la. Za to bi bio potreban poseban tim ljudi i znatna materijalna sredstva, čime Eparhija ne raspolaže. Naša eparhija čini što može prema svojim moćima. Ona je organizovala narodne kuhinje u najugroženijim mestima, jer je to smatrala prioritarnim i vitalnim pitanjem. Bilo je neophodno naći način i sredstva da se pomogne biološko preživljavanje opstalog srpskog naroda na ovim prostorima, u čemu smo, Bogu hvala, bar dosad, uspeli. Šta još Crkva može da učini da bi pomogla opstanak Srba na KiM? - Mnogo može i mnogo čini, kako na duhovnom tako i na svakom drugom planu. Koliko je sredstava samo podeljeno pojedincima u nevolji za ovih deset godina... Da ne govorimo o pomoći u namirnicama, odeći i obući, koje su razni dobrotvori dopremali za narod preko Eparhije. A, onda, i svaka dobra i blaga reč, svaki savet, spremnost da se sasluša nečija muka, sve je to doprinos Crkve opstanku Srba na ovim prostorima.

Misija Crkve

● **Zbog „specifičnih problema i iscrpljujućeg višegodišnjeg delovanja u uslovima ropstva, progona i zatiranja Srpstva“ Eparhija je nedavno uputila Srbima u otadžbini i rasejanju apel za pomoć, kako bi što potpunije mogla da ostvari svoju misiju. Šta sve ta misija obuhvata i da li postoji opasnost da apel bude loše primljen u javnosti, imajući u vidu tešku ekonomsku i socijalnu situaciju u Srbiji, ali i tvrdnje u medijima da je vlast u Beogradu, navodno, nezadovoljna načinom na koji ERP koristi državna sredstva?**

- Iz onog što sam već rekao o tome šta sve Eparhija radi za srpski narod na KiM jasno je zašto se apelom obratila našem narodu u otadžbini i rasejanju, kao i za koje aktivnosti su ta sredstva neophodna. Ovde bih samo mogao dodati pitanje porušenih i uništenih više od 150 crkava i manastira, koje duže od deset godina leže u ruševinama. Njih valja podizati i te neprebolne rane lečiti. Svesni smo teške ekonomske i socijalne situacije kako u Srbiji tako i u svetu, ali isto tako jasno je da apel nije naredba ili zahtev koji obavezuje sve, nego molba na koju se odaziva onaj ko ima, može i hoće. Takvih nije malo ni u Srbiji, a ni u svetu. Da li će se oni i koliko odazvati, stvar je njihove volje i osećanja. Na to ne utičemo, niti možemo. Svesni smo i te kako zlonamerne kampanje, podmetanja i harange koja se povremeno pojavi u medijima o nezadovoljstvu „vlasti i mnogih drugih u Beogradu načinom na koji Eparhija raško-prizrenska koristi državna sredstva“ i da zbog toga i ovaj naš apel može da bude loše primljen u javnosti. Ali, to nas nije sprečilo da i dalje činimo što smo dužni činiti u brizi za ugroženi srpski narod na KiM. Sve ono što dobijamo od države Srbije preko Ministarstva vera ili od drugih donatora namenski trošimo i o tome redovno izveštavamo nadležne. I pored toga, mnogi naši projekti, planovi i potrebe ostaju nerealizovani, jer su nam, verovatno podlegavši uticaju te prljave propagande, uskratili traženu i nužnu pomoć. Pokušavamo to da nadomestimo preko ovog apela.

● **Na koji način se u SPC, u Eparhiji i Sinodu, razmišlja o problemu zaštite manastira na KiM zbog smanjenja snaga Kfora: Španija je**

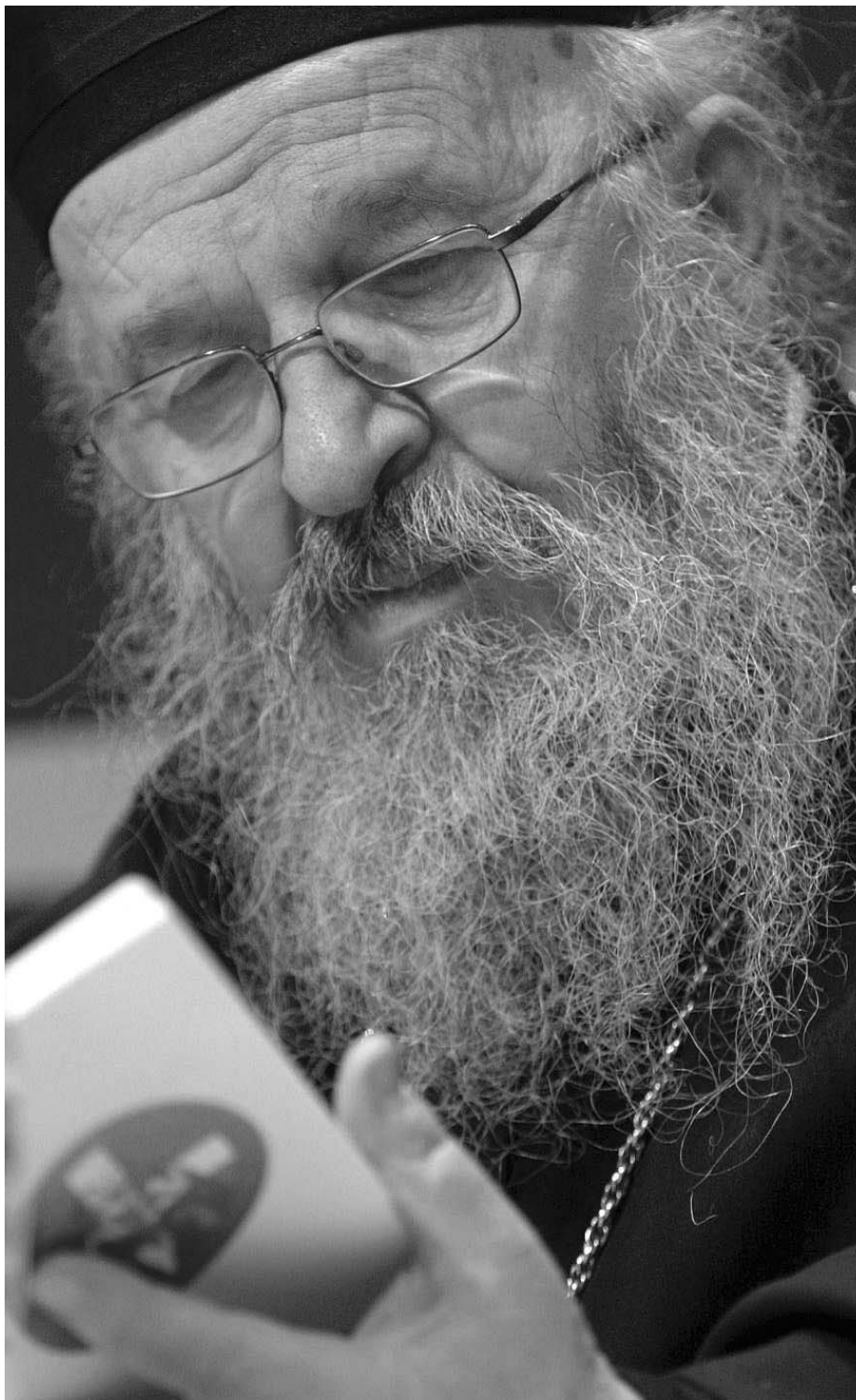

Foto: FoNet

Svetosavlje kao filozofija života: Vladika Artemije

povukla svoje vojnike, isto najavljuju Grčka i Italija, a Kosovska policijska služba namerava da, u skladu s planom Martija Ahtisarija, preuzme brigu o srpskim svetinjama. Da li je o tome razgovarano sa vlastima u Beogradu?

- Kako u Svetom arhijerejskom sinodu razmišljaju o tom pitanju nije mi poznato. Mi u Raško-prizrenskoj i Kosovsko-metohijskoj eparhiji stojimo čvrsto uz Rezoluciju Saveta bezbednosti UN 1244 po kojoj je Kfor jedini odgovoran za bezbednost na KiM i ne prihvatamo usluge KPS. Za to postoje dva razloga. Prvi - znamo da KPS u svojim re-

dovima ima članove bivše zločinačke OVK. Drugi - KPS je organ samoproglašene i za nas nepostojeće države „nezavisno Kosovo“. No, valja reći da Eparhija i Srbi na KiM ne mogu da spreče KPS da tobože obezbeđuje i naše svetinje, da oko njih patrolira, nadgleda... Smatram da su tu odgovorni oni koji su prihvatili i blagoslovili dolazak Euleksa na KiM da bi se sproveo plan Martija Ahtisarija, jer se u tom kontekstu i prenose nadležnosti i odgovornosti za bezbednost sa Kfora na KPS.

Kandidatura i svetosavlje

● **Srbija je predala kandidaturu za ulazak u EU. Šta će to, prema Vašem mišljenju, značiti za rešavanje kosovskog pitanja?**

- Samo novu zamku i ništa više.

● **Da li, kako mnogi smatraju, Crkva treba da se izjašnjava o evropskim integracijama Srbije? Kako komentarišete činjenicu da se odnos SPC prema evropskim integracijama u javnosti različito doživljava, od ocene da je vrh Crkve evroskeptičan do tvrdnji da je podlegao zahtevima sekularnih vlasti?**

- Svakako da treba da se izjasni, jer od toga zavisi uspeh njene duhovne misije u pravoslavnom narodu srpskom. Kroz evropske integracije nastoji se da se izmeni duhovni identitet našeg, u srži, pravoslavnog naroda, da se evanđelske i duhovne vrednosti zamene „evropskim vrednostima“ koje su uglavnom antievanđelske i paganiističke, da umesto Svetosavlja zavlada jeretički ekumenizam i bezbožni globalizam. Ulazak u Evropu nije povratak u Edemski vrt, nego ulazak

Paganizam najcrnje vrste

● **Šta podrazumevate pod „evropskim vrednostima“ i zbog čega su one suprotstavljene evanđelskim vrednostima, imajući u vidu koliko Crkva insistira na hrišćanskim korenima Evrope?**

- To je sve ono što moderna Evropa nudi čoveku i čovečanstvu umesto Hrista Gospoda i Njegovog svetog Evanđelja. Pođimo redom, makar nekoliko koraka. Demokracija shvaćena na zapadni način: pravo nametanja silom svojih principa, shvatanja, vere... borba za „ljudska - manjinska prava“, pod čijim se geslom nameće, toleriše i promovise svaki greh i bezakonje, čak do „parade ponosa“; prava na nekažnjeno bombardovanje i zlostavljanje drugih naroda pod vidom humanizma, kao što je bio slučaj s NATO bombardovanjem Srbije, nametanje demokracije silom u Iraku, Avganistanu... nametanje silom ujedinjenja svih hrišćana - ekumenizam, globalizam... Moguće je ređati u nedogled. Sve te „vrednosti“ su po svojoj suštini suprotstavljene evanđelskim vrednostima iz prostog razloga što se Evropa odmetnula od živog Bogočoveka Gospoda Isusa Hrista i potonula u paganizam najcrnje vrste. Šta sve Evropa danas ne obožava, šta sve nije proglasila za svoje božanstvo kome se usrdno klanja i kome bespogovorno služi. Evropa je nekada imala hrišćanske korene dok je pravoslavno verovala i ispovedala Bogočoveka Hrista kao svoga Boga i Spasitelja. Potonuvši u jeres papizma i protestantizma, Evropa se odvojila od svog hrišćanskog korena i kretnula da služi ljudskoj pohoti i ljudskoj pameti. Za Evropu nema spasa ni spasenja dok se kroz pokajanje ne povрати svojim hrišćanskim korenima, očuvanim i sačuvanim u svetoj Crkvi pravoslavnoj. Što pre to učini, utoliko bolje za Evropu i za ceo svet.

u košmar u kome ćemo nestati. Različitost odnosa pojedinaca u SPC prema evropskim integracijama moguće je shvatiti i objasniti samo na osnovu lične slobode svakog pojedinca, pa i episkopa i njegovog duhovnog nastrojenja.

● **Kako biste definisali svetosavlje, jer mnogima izvan SPC nije jasno šta je u njemu toliko specifično u odnosu na pravoslavlje i hrišćanstvo uopšte?**

- Najkraće rečeno svetosavlje se ničim ne razlikuje od pravoslavlja kao što se pravoslavlje ničim ne razlikuje od hrišćanstva. Jer upravo pravo hrišćanstvo i jeste u pravoslavlju i svetosavlju. Van toga ga i nema. Sveti vladika Nikolaj u predgovoru knjizi „Svetosavlje kao filozofija života“ od prepodobnog oca Justina Čelijskog, doslovno kaže: „Svetosavlje nije drugo do Pravoslavno Hrišćanstvo srpskog stila i iskustva, izraženo u bogougodnim ličnostima, prvenstveno u svetom Savi Nemanjinom“. Termin svetosavlje potekao je u naše vreme od mladih profesora i studenata beogradskog Bogoslovskog fakulteta i već je ušao u opštu upotrebu kod Srba. No, u ovoj Justinovoj knjizi svetosavlje se prvi put predstavlja u sistemu kao jedna potpuna i zaokrugljena filozofija života: „Sveti Sava je naj mudriji i najveći srpski filozof“. Važno je da je pojam svetosavlje jasan i razumljiv onima koji sebe osećaju pravoslavnim Srbima, potomcima i sledbenicima svetoga Save, našeg duhovnog oca, učitelja i prosvetitelja.

● **Posle pola veka monaškog staža, kako ocenjujete put koji je iza Vas i koliko je u današnje vreme teško biti episkop i brinuti o duhovnom spasenju naroda?**

- Pedeset godina se uzima kao „zlatni jubilej“ nekog događaja. Bogu sam blagodaran što mi je omogućio da to dočekam. Taj svoj put vidim kao trud i podvig u vršenju volje Božije. Po milosti Božjoj, evo i skoro punih 19 godina na čelu sam bogospasavane Eparhije raško-prizrenske, u periodu, možda, najtežem u njenoj dugoj istoriji. Biti episkop Crkve Božije uvek je bila, pa i danas jeste, teška i odgovorna dužnost, koja zahteva svesnu i samopregornu žrtvu u službi Bogu i narodu. U toj službi potporu i oslonac imam u Pastirenačalniku i Podvigopolozniku - Prvom pastiru koji je položio temelje svakog podviga - Gospodu Isusu Hristu, koji je obećao svojim učenicima da će biti sa njima „do svršetka veka“, kako kaže Evanđelje od Mateja.

Jelena Tasić

Potreban je patrijarh spreman da vodi Crkvu svetosavskim putem

● **U godini u kojoj se navršava 80 godina od obnove Srpske patrijaršije Sveti arhijerejski sinod SPC trebalo bi da izabere 45. patrijarha. Koji su, prema Vašem mišljenju, glavni prioriteti i zadaci SPC danas i kakav joj je poglavar potreban?**

- Tu se suštinski ništa promeniti neće. Glavni prioriteti i zadaci SPC danas jesu i ostaće isti oni koji su i vekovima bili: duhovna briga o poverenoj pastvi i očuvanje bogopredane vere pravoslavne u neokrnjenom i neizmenjenom vidu. Vekovima su se poglavari Crkve menjali i smenjivali, ali je Crkva uvek ostajala ono što je njen osnivač i njena glava Gospod Isus Hristos od početka u temelje Crkve postavio. Kakav je poglavar SPC danas potreban? - Onakav i onaj koji će biti u stanju da Crkvu nepokolebivo vodi ostvarenju njene misije u rodu srpskome, koji je takvog nastrojenja i koji je spreman da SPC vodi svetosavskim putem. Verujemo da će takvog Bog pokazati i na tron svetoga Save uzvisiti.

● **Da li posle izbora novog patrijarha očekujete promene u odnosu Crkve prema KiM i kako komentarišete interesovanje pojedinih zapadnih ambasada za eventualna personalna rešenja na čelu ERP?**

- Priželjujemo da taj odnos bude bolji, konkretniji i korektniji, zasnovan na principima vere i svetim kanonima. „Interesovanje“, pak, pojedinih zapadnih ambasada za eventualna personalna rešenja na čelu ERP ocenjujemo kao nedopustivo mešanje sila ovoga sveta u život Crkve. Nadamo se da takvo njihovo „interesovanje“ neće naći oslonca i podrške u krilu SPC.

Kada je moj otac kralj Petar Drugi umro, ja sam kao njegov sin jedinac, prestolonaslednik Aleksandar, automatski postao novi kralj. Titula kralja je na mene preneti odmah, bez ikakvih uslova i neopozivo... U ovom trenutku ne koristim zvaničnu titulu kralja, ali to ne osporava moja nasledna i statusna prava

Kada obnovu ustavne monarhije u Srbiji budemo počeli da posmatramo sa gledišta korisnosti i stabilnosti koju dobijaju država i narod, verujem da će većinska politika, kao i osećanja Zapada, podržati takav razvoj događaja

Princ Aleksandar Karađorđević

Moje ambicije nisu da budem uključen samo u humanitarni rad i promociju Srbije u inostranstvu

Prinč Aleksandar Karađorđević, sin jedinac poslednjeg jugoslovenskog kralja Petra Drugog i grčke princeze Aleksandre, u Srbiji sa porodicom živi od 17. jula 2001. Vratio se, kako je tada rekao, radi „krunisanja demokratije“, u čijem je stvaranju i sam učestvovao. Iako mu pristalice „države bez prestola“ osporavaju titulu prestolonaslednika i pravo da živi u Kraljevskim dvorovima na Dedincu, on je posle povratka u otadžbinu više puta javno ponovio da je spreman da služi Srbiji. U prazničnom razgovoru za Danas princ Aleksandar govori o mogućnosti obnove ustavne monarhije, razlozima zbog kojih ne koristi titulu kralja, jugoslovenskoj ideji, odnosu sa aktuelnim vlastima, vraćanju oduzete imovine porodici Karađorđević.

• **Prvog decembra 2009. navršilo se 80 godina od stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Kako sada, posle svih iskustava zajedničkog života Južnih Slovena u jednoj državi gledate na taj „projekat“ Vašeg dede?**

- U potpunosti poštujem stvaranje Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca u vreme moga pradede kralja Petra Prvog i kasnije stvaranje Kraljevine Jugoslavije 1929, za vreme vladavine moga dede kralja Aleksandra Prvog. Moram da primetim da je njihov koncept bio u nekom smislu sličan Evropskoj uniji. Problem je bio što mi tada nismo bili spremni za jedno takvo telo, ali se nadam da smo sada spremni za EU - to mnogo veće telo koje sačinjavaju mnogobrojne zemlje, etničke grupacije i različite veroispovesti. Da bismo iskreni, posle Balkanskih ratova i Prvog svetskog rata mi nismo imali vremena da uspostavimo i učvrstimo naše demokratske institucije, jer smo takoreći odmah bili suočeni sa velikom depresijom, fašizmom, a potom građanskim ratom

i diktaturom. Danas smo se vratili svojim istorijskim korenima, Srbiji, a možemo i moramo da uspeemo i pridružimo se EU. Pod uslovom da svi složno radimo najbolje što možemo za zajedničko dobro, mogli bismo da u budućnosti imamo važnu ulogu u EU i sačuvamo ponosno nacionalno nasleđe Srbije.

• **Šta je danas, prema Vašem mišljenju, ostalo od jugoslovenske ideje i da li je ona istorijski prevaziđena?**

- Ona nije prevaziđena istorijski, ali jeste realno.

• **Kada su se početkom 90-ih godina prošlog veka pojavili Vaši prvi intervjui u tadašnjoj SFR Jugoslaviji, u Srbiji su mnogi bili razočarani Vašim projugoslovenskim stavom, a istovremeno za ostale narode bivše zajedničke države razlog njenog raspada bio je „bauk“ navodne velikosrpske hegemonije. Kako to komentarišete?**

- Velika je tragedija što je tokom ratova za otcepljenje širom bivše Jugoslavije gubitak života bio ogroman i što su patnje koje je toliko ljudi trpelo bile neopisive. Ako bismo poredili sa razvodom, ovo bi bio primer jednog od najgorih mogućih. Bio je šokirajući, a mogla su da se nađu prihvatljiva rešenja na miran i civilizovan način putem pregovora. Naše bivše političke vođe i ostali izabrali su put koji je koristio negativan nacionalizam i negativnu religiju što je rezultiralo strahovitim krvoprolićem. Stidim se zbog onoga što se dogodilo. Jedini put unapred, kojim bismo danas išli zajedno jeste članstvo celog regiona u EU, gde svi moraju da poštuju jedni druge bez obzira na veroispovest ili etničko poreklo. Nama je važno da svi naši susedi i ostale članice Unije prežive ekonomski i da budu snažni.

• **Jedno vreme dosta se govorilo o prenosu posmrtnih ostataka Vašeg oca i babe, kralja Petra Prvog i kraljice Marije, u porodičnu zadužbinu na Oplenju. Postoje li neki konkretni planovi i da li je jedan od razloga što to tako dugo traje testament Vašeg oca, koji je, „uprkos ma kakvim drugim željama porodice“, želeo da bude sahranjen u manastiru u Libertvili u SAD?**

- To nije projekat ili plan koji ima „satnicu“ koja ističe. Moj je otac bio kralj i on treba da bude vraćen u svoju zemlju i da bude sa svojim narodom i precima. Nema boljeg mesta za počinjanje

od Oplenca. Neophodno je da srpska vlada doneše čvrstu i mudru odluku da preuzme i sahrani kralja koji je bio nekadašnji poglavar države, dve kraljice i jednoga princa. Smatram da bi, uz potrebno planiranje, saglasnost vlade i Crkve, dobro vreme za to bilo tokom Crkvenog sabora u maju ove ili verovatnije sledeće godine. To bi bio jedan častan korak unapred.

• **Da li su nesuglasice oko nasleđstva unutar kraljevske porodice rešene? Kako komentarišete nedavnu izjavu princa Vladimira, sina**

kraljevića Andreja, da ste Vi samo jedan od legitimnih naslednika kralja Aleksandra Prvog, ali niste „glava porodice, jer to može biti samo kralj, a Vi niste krunisani princ“. Princ Vladimir, između ostalog, tvrdi i da niste ostale članove porodice obavestili o odobrenju države da svi Karađorđevići mogu da koriste Beli dvor.

- Ne može se bežati od odluka suda, niti izvršiti pravila i principi. Pitanje naslednog prava je jednostavno pravno pitanje koje je određeno jed-

Foto: Danas

Bliske veze Krune i Crkve

• **„Američki raskol“ izazvao je podele i unutar Kraljevskog doma. Kralj Petar Prvi i njegov brat kraljević Andrija bili su na strani „slobodne Crkve“, Vaš stric pokojni kraljević Tomislav i Vi stali ste uz „maticu“. Kako ocenjujete sadašnje veze Kraljevskog doma sa SPC i da li bi izbor novog patrijarha mogao da promeni odnose sa Crkvom?**

- Tragičan i bolan raskol SPC je najverovatnije uzrokovan principom „zavadi pa vladaj“, koju su nametnule nekađašnje obavestajne službe, što je duboko pogodilo, kako srpsku crkvu, tako i mnoge porodice. Zahvaljujući izuzetnim naporima pokojnog patrijarha Pavla, crkve se ponovo ujedinila i rane polako zarastaju. Veza mene i moje porodice sa SPC jako bliska i puna poštovanja.

Izabranoj vladi nisam ni takmac
niti alternativa:
Princ Aleksandar Karađorđević

Foto: Stefana Savić

Zagovornik verske tolerancije

● **Svake godine obraćate se građanima božićnom i vaskršnjom porukom. Zbog čega baš za ova dva najveća hrišćanska praznika, koliko je za Vas važna religija?**

- Raduje me da uputim čestitke za Božić i Uskrs pošto su to vrlo značajni praznici. Takođe me raduje da uputim čestitke i povodom muslimanskih i jevrejskih verskih praznika. Vrlo je važno da poštuje-mo svakoga. Uvek svima želim sreću, a naročito sada u ova teška vremena, kada je mnogo ljudi pogođeno ekonomskom krizom i saosećam sa njima. Nadam se da će 2010. godina biti svima bolja. Smatram da je važno da se poštuju verski praznici, kao što su Božić i Uskrs. Želja mi je da poštujemo svakoga bez obzira na versko ili etničko poreklo. Tolerancija mora da postoji, kao i ljubav među veroispovestima. Religija se ne može koristiti kao izgovor za sukobe ili da se ljudima nameće. Jedni smo drugima potrebni i možemo da živimo i živimo u miru jedni sa drugima. Svesrdno podržavam ljudska prava.

● **Kako se Božić slavi u Vašoj porodici?**

- Božić tradicionalno proslavljamo porodično. Lepo je što smo sačuvali tradicije poput paljenja badnjaka na Badnje večer. Ponosni smo što smo Srbi, pravoslavlci i duboko poštujemo sve veroispovesti.

nom za svagda odlukom suda 1938. godine, dok je pitanje Dinastijske discipline oduvek bilo bazirano na principu primogeniture i ne može se promeniti galamom. Jedinstvo porodice je izuzetno važno.

● **Zaduženi ste da u ime Kraljevske porodice razgovarate sa Vladom Srbije o vraćanju oduzete imovine Karađorđevića. Dokle se stiglo u tim razgovorima i da li će se prodaja imovine Karađorđevića u Crnoj Gori i Sloveniji naći pred sudom?**

- U toku je proces pregovora koje neću dalje komentarisati.

● **Zbog čega zvanično ne koristite titulu kralja koja je, prema pravilima Kraljevskog doma, preneti na Vas „momentalno, bezuslovno i neopozivo“ posle smrti Vašeg oca kralja Petra Drugog? Postoji li za to politički razlog, da li bi među građanima bilo manje zbrke u vezi sa Vašim statusom i pravima?**

- Kada je moj otac, kralj Petar Drugi umro, ja sam kao njegov sin jedini, prestolonaslednik Aleksandar, automatski postao novi kralj. Titula kralja je na mene preneti odmah, bez ikakvih uslova i neopozivo. Dokle god je kralj živ, njegov jedini naslednik je prestolonaslednik, bez obzira da li je punoletan ili ne. Glava kraljevske porodice i identitet kralja, njegovih dužnosti i delovanja ujedinjeni su u istoj osobi. U ovom trenutku ne koristim zvaničnu titulu kralja, ali to ne osporava moja nasledna i statusna prava. Jedino zvaničnim aktom abdikacije moguće je odreći se položaja i kraljevskih prava. U tom slučaju prestolonaslednik postaje novi kralj.

● **Posle gotovo decenije od Vašeg povratka u Srbiju, kako vidite svoj položaj u srpskom društvu danas? Da li se Vaši planovi i ambicije završavaju na sadašnjem humanitarnom radu i promociji Srbije u svetu?**

- Moje ambicije nisu, ukoliko ih možemo tako nazvati, da budem uključen samo u humanitarni rad i promociju Srbije u inostranstvu, mada ne vidim ništa loše u tome. Naprotiv, istovremeno, potpuno sam svestan da u odnosu na važeće Ustavne i zakonske norme moje polje delovanja ne bi trebalo da ometa aktivnosti izabranih zvaničnika. Na njima je da iskoriste moje usluge i podršku koju im nudim za dobrobit Srbije. Kad god i gde god mogu, spreman sam da pomognem.

● **Kao oficir Britanske armije službovali ste na Bliskom istoku, u Severnoj Irskoj, Italiji i Zapadnoj Nemačkoj, a iza Vas je bogata međunarodna poslovna karijera. Da li su Vam se državne vlasti obraćale za profesionalne savete i pomoć u rešavanju ekonomskih, državnih i socijalnih problema?**

- U nekim slučajevima jesu, a ja sam učinio sve što sam mogao da uradim u takvim okolnostima. To sam činio za opštu korist Srbije.

● **Više puta ste rekli da je za budućnost Srbije ustavna monarhije najbolje rešenje. U proteklih sedam godina u nekoliko navrata ponudili ste da „služite Srbiji“, ali iza toga nije stajala nikakva ozbiljnija i konkretnija kampanja. Šta konkretno Kraljevski dom i savetodavna tela Krune rade na obnovi monarhije i koliko je danas realno govoriti o tome imajući u vidu odnos političkih snaga?**

Od države ne dobijam nikakve lične prihode

● **Objavljivanje dela Izveštaja državne revizorske komisije o poslovanju Vlade Srbije, u kojem se pominju troškovi za održavanje dvora na Dedinju, uključujući i štampu, izazvali su burna reagovanja dela javnosti. O čemu se tačno radi i kako komentarišete taj stalni strah da se državni novac troši za izdržavanje Karađorđevića? Da li imate državnu apanažu, za šta sve država izdvaja novac i da li joj dostavljate izveštaje o trošenju tih sredstava?**

- Rad Državne revizorske institucije veoma je značajan. Prava je šteta što takav jedan organ i u prethodnim godinama nije vršio kontrolu trošenja budžetskih sredstava. Od države ne dobijam nikakve lične prihode. Za novac namenjen ulaganju u održavanje Kraljevskog kompleksa svake godine podnosi se prijava, a prilažu se i izveštaji o utrošenim sredstvima. Isto tako držim i da dedinjski kompleks, kao značajna kulturna i istorijska celina, ima puno pravo da prati vesti i trendove u Srbiji, što važi i za svako od ministarstava.

Foto: Stanislav Milojković

- Već dugo vremena zalažem se za koncept ustavne parlamentarne monarhije, jer verujem da su takvim konceptom obuhvaćeni u istoj meri tradicija i savremen napredak, kao i vizija budućnosti koja odlikuje zemlje sa ustavnom monarhijom kao državnim uređenjem: Norvešku, Švedsku, Dansku, Veliku Britaniju, Belgiju, Španiju, Holandiju i Luksemburg. Ne mislim da bi razlike u pogledu koncepta monarhije koje trenutno postoje, u Srbiji trebalo da budu problem, budući da sredstva ne mogu predstavljati prepreku ukoliko delimo zajednički cilj. Želeo bih da naglasim da bi u ustavnoj parlamentarnoj monarhiji političari bili isti kao što su danas, ali bi šef države bio neutralan i van članstva u bilo kojoj od političkih stranaka. Zamislite nepristrasnog šefa države koji nije u sukobu, niti u sporu sa predsednikom vlade ili kabinetom.

● **Da li su poslednjih decenija na Zapadu postojale ili postoje i sada ideje o promeni državnog uređenja u Srbiji, kao mogućeg rešenja za stabilizaciju kod nas i u regionu?**

- Zapad je stalno uključen u političke i eko-

nomske proračune, i u svim tim proračunima stabilnost vašeg suseda nesporno predstavlja prednost. Isto tako, ne možete u svakoj prilici da izrazom „Zapad“ obuhvatite raznovrsne interese i ciljeve. Odnos sa svakom zemljom pojedinačno predstavlja stvar procene o najvećoj mogućoj koristi koju vaša zajednica može dobiti iz takvog odnosa. Među zapadnim zemljama postoji jedan broj onih koje sasvim otvoreno podržavaju Srbiju na njenom putu ka napretku i EU, ali istovremeno ima i država koje svoj unutrašnji politički konsenzus grade na svojoj

članica DOS-a. Moj stav u tom pogledu nije se izmenio. Svaka vlada koja poštuje demokratska načela i koja radi na ostvarenju opšte koristi celokupnog stanovništva Srbije ima moju podršku. Izabranoj vladi nisam ni takmac niti alternativa.

● **Koliko Vaše veze u svetu mogu konkretno da pomognu rešavanju problema u Srbiji, pre svega kada je reč o Kosovu i Metohiji, i da li je kosovsko pitanje, prema Vašem mišljenju, moguće odvojiti od evropskih integracija?**

- Predstavlja stvarnu mogućnost. Ne mogu da komentarišem nešto što predstavlja ključnu tačku državne strategije na planu međunarodnih odnosa, ali moram da kažem da se izrodila prilično široka nacionalna i politička podrška za veliko zalaganje i napore našeg ministra spoljnih poslova, g. Vuka Jeremića, što mislim da je jako značajno. Ipak, postoji i nekoliko drugih životnih pitanja koja se odnose na složenost prilika, kao i na krajnje posledice po Kosovo i Metohiju, ali i na važan problem opstanka Srba na ovoj nesrećnoj drevnoj zemlji.

● **Šta je Vaša vizija Srbije?**

- Srbija kao slobodna i snažna demokratska država, članica EU koja poštuje ljudska prava. Zemlja srećnih građana koji uživaju usluge dobrih javnih službi, okružena dobrim susedima, prijateljima i trgovinskim parterima. Srbija bez gladi i siromaštva. Produktivna Srbija koja nudi život u miru i ponosu. Srbija koja rađa, neguje i štiti svoju decu. Srbija kojoj se Gospod osmehuje!

Jelena Tasić

Ilustracija: Staletović Natalija, Strpce

Protojerej-stavrofor **Dejan Dejanović**, duhovnik crkve svetog Trifuna, priča za Danas o beogradskoj „Kampsadi“ na Topčiderskom brdu

Prava stvar je da se ljudi, približavajući se Bogu i Crkvi, približavaju i jedni drugima

Kada je pre više od jednog veka poznati beogradski trgovac, zadužbinar i dobrotvor Nikola Spasić odlučio da na Topčiderskom groblju podigne crkvu, verovatno nije ni slutio da će se oko njegove zadužbine okupljati mladi svet iz svih krajeva grada i da će tu nastati beogradska „Kampsada“. Za neupućene, to nije novi gradski kvart, nego naziv rodnog sela svetog mučenika Trifuna, koga je Spasić slavio kao krsnu slavu i kojem je ovaj beogradski hram posvećen. Svet koji se okuplja oko crkve na Topčiderskom groblju i njenog duhovnika protojereja - stavrofora Dejana Dejanovića svoju duhovnu zajednicu naziva „selom svetog Trifuna“.

Prota Dejan koji iza sebe ima 53 godine sveštenečkog staža, u ovoj crkvi, bez parohije i parohijskog doma, služi već 21 godinu. Praznik Hristovog rođenja bio je povod da sa njim razgovaramo o duhovnoj obnovi u Beogradu i životu stare grobljanske crkve koja je postala jedna od najposećenijih u gradu.

- Rukopoložen sam 1956. na praznik Pokrova Presvete Bogorodice. To znači da su ona deca koju sam krstio kao sveštenik početnik sada sredo-večni ljudi. Mnogi od njih su već bake i deke. U Beogradu ima i sveštenika koje sam upisao u Bogosloviju, a koji sad imaju sinove sveštenike. Ali, niko nije ni kriv, ni zaslužan što se rodio pre ili posle - kaže u razgovoru za Danas prota Dejan.

Napominje da je njegov životni put „jednostavan i da tu nema ničeg osobenog“, osim što je odrastao u vreme Drugog svetskog rata i što je njegova sveštenečka služba najvećim delom pala u vreme komunizma i pritiska na Crkvu. Podseća da „to nije bilo lako doba, jer je bilo teškoća i borbe“:

- Ne žalim se. Kroz teškoće čovek mnogo štošta nauči, stekne iskustvo i očvrsne. Lagan život nije dobar za duhovno i moralno zdravlje. Prirodno, niko ne voli tegobe i patnje, ali kad dođu za nas verujuće ljude to nikad nije bezizlazna situacija. Uzdamo se se u pomoć Božju, a kad sve prođe odahnemo i kažemo: „Hvala Bogu“.

U životnoj, ali i sveštenečkoj priči prota Dejana važno mesto ima ruska crkva Svete Trojice na Tašmajdanu. U nju je,

kaže, prvi put došao kao dečak od 14 godina i od tada, kako rado ističe, potiče njegovo 65-godišnje poznanstvo i prijateljstvo sa Andrejem Vitalijevičem Tarasjev, sada profesorom Filološkog fakulteta u penziji, osnivačem i predsednikom Društva za očuvanje spomena na Ruse u Srbiji, inače ipodakonom u crkvi svetog Trifuna.

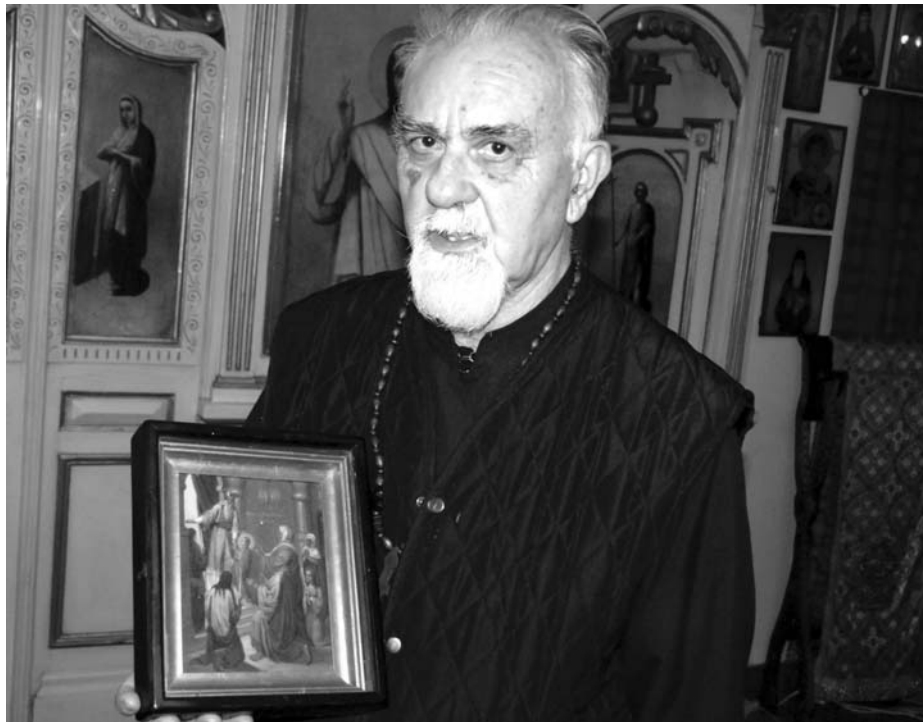
- Kao mladić zavoleo sam rusku crkvu, pa sam i prisluškivao tamo kao student teologije. Bio sam čtec. Tamo sam mnogo štošta lepo video i naučio, a između ostalog tu sam upoznao svoju buduću suprugu, nažalost već poodavno pokojnu Doroteju. Ona je po majci bila Ruskinja. Od tada pa sve do sada imam posebno lepe, prisne, dobre odnose sa Rusima uopšte. Sve što se dešava u Rusiji veoma me zanima. Zahvaljujući Andreju i njegovom bratu pokojnom ocu Vasiliju često sam boravio u njihovom domu, a naročitim nastojanjem njihove pokojne majke naučio sam ruski. Rado čitam ruske knjige i časopise. U Rusiji sad postoji bogata izdavačka delatnost i divne knjige i časopisi bogoslovske sadržine - priča prota Dejan.

Crkva svetog Trifuna ga je, kako objašnjava, „odnekud privukla, iako

„Prinova“ i relikvije

Već duže od godinu prota Dejan više ne služi sam. Kako kaže dobio je „prinovu“ - jereja Vasilija Vojvodića, sekretara Bogoslovske škole, a tu je i đakon Petar Dabić, inače kardiolog KBC Dedinje. U crkvi svetog Trifuna osim zapovednih praznika, 30-ak puta godišnje služi se i kad nije „crveno slovo“. Posebno se poštuju znameniti ruski svetitelji. To je jedini hram u SPC u kojem se na praznik svetog Jovana Šangajskog 2. jula služi liturgija i koji je prvi u Srbiji, a do skoro je bio i jedini, dobio česticu moštiju ovog velikog ruskog i pravoslavnog svetitelja 20. veka, čiji su poreklo i život vezani i za srpske prostore. U crkvenoj riznici čuva se i ikona Vavedenja Presvete Bogorodice svetog Jovana Šangajskog koju su mu, kako piše na posveti na poledini, 1936. u Šangaju darivali njegovi poštovaoci. Od relikvija u crkvi na Topčiderskom groblju nalaze se i česti moštiji optinskih staraca - duhovnika ruskog manastira Optina pustinja.

Ikona pred kojom se molio sveti Jovan Šangajski: Protodeakon Dejan Dejanović

nema svoju parohiju, a dužnost sveštenika se svodi na redovna vršenja svetih bogoslužjenja i služenje parastosa i pomena na groblju“.

- Kad sam došao ovde, niko nije dolazio na bogoslužjenja. Zanimljivo je da naš svet smatra da nema potrebe da se ide u grobljansku crkvu kad postoje druge parohijske crkve. Kao da je ona samo za parastose, pomena, opela. Tu sam redovno služio četiri-pet godina, a da jedva ko dođe u crkvu. Naime, ulazio je svet da upali sveću, odstoji koji minut i izađe napolje. Onih koji bi bili u toku cele liturgije nije bilo. Sve se iz osnova promenilo kad je ovaj mladi svet počeo da dolazi. Sada, Bogu hvala, crkva je na svakom bogoslužjenju prepuna i već razmišljamo kako da je malo proširimo - poverava nam prota.

Priča o planovima da se pored crkve napravi konak u koji bi bili preseljeni sveštenečka kancelarija i prodavnica sveća, koji se sada nalaze u crkvi, čime bi se dobilo više mesta u hramu. Crkva koju je 1903. saziđao Nikola Spasić je, prema protinim rečima, pod zaštitom Zavoda za zaštitu spomenika.

- Nikola Spasić je umro na Krfu tokom Prvog svetskog rata, a njegovi posmrtni ostaci su prebačeni ovde i sahranjeni u crkvi. Ispred crkve sahranjene su dve njegove supruge - prva Leposava i treća Anastasija. Druga Stanka sahranjena je na Novom groblju, mada ovde na crkvi piše da se hram podiže za pokoj njene duše, jer ona je umrla upravo te godine kad je crkva građena. Nikola Spasić je u svom testamentu izrazio želju da se u ovoj crkvi obavezno služi na dan njegove krsne slave Svetog Trifuna, parastosi njemu i njegovim pokojnim suprugama i opela kad se vrše sahrane. On tada nije ni slutio da će doći vreme da će ovde

veliki broj mladog sveta dolaziti na svetu liturgiju i duhovno se vaspitavati - kaže prota Dejan.

Prema njegovim rečima, u crkvu na Topčiderskom groblju dolaze vernici iz čitavog Beograda, mada ponajviše sa Banovog brda i iz Zarkova.

- Stvorena je lepa duhovna zajednica. Ljudi se ne razilaze posle svete liturgije. Nastavljaju da se

druže, razgovaraju, svi se međusobno poznaju. Ako sam dobro sračunao, imamo već osam bračnih parova koji su se ovde upoznali. Ponekad u šali kažemo da smo mi nezvanična agencija za sklapanje brakova. Taj mladi svet koji dolazi u crkvu druži se i viđa i izvan crkve. Međusobno se pomažu u najrazličitijim potrebama, što jeste pravi smisao duhovne pravoslavne zajednice. To sad počinje da biva i po dru-

gim crkvama, jer je prava stvar da se ljudi, približavajući se Bogu i Crkvi, ujedno i jedan drugom približavaju - naglašava sagovornik Danasa.

Na pitanje da li je to dokaz da je i u Beogradu, za koji u vrhu SPC tvrde da je duhovno zapušten, moguće imati bogat i razvijen duhovni život, prota Dejan odgovara da je potrebno „da sveštenici samo malo više obrate pažnju na stvarne duhovne potrebe našeg sveta, posebno mladih ljudi“.

- Kad sveštenici pokažu više pažnje i truda, mladi svet će iskoristiti tu njihovu spremnost da se duhovno vaspitaju. Naročito je važno da se ovde redovno veliki broj mladog sveta ispoveda i, naravno, pričešćuje. Ispoved se obavlja na pravi, propisan način, a ne na brzinu i formalno da sveštenik samo upita da li je vernik postio i da li se kaje za grehe, a ovaj to potvrdi. Ovde uvek ima i

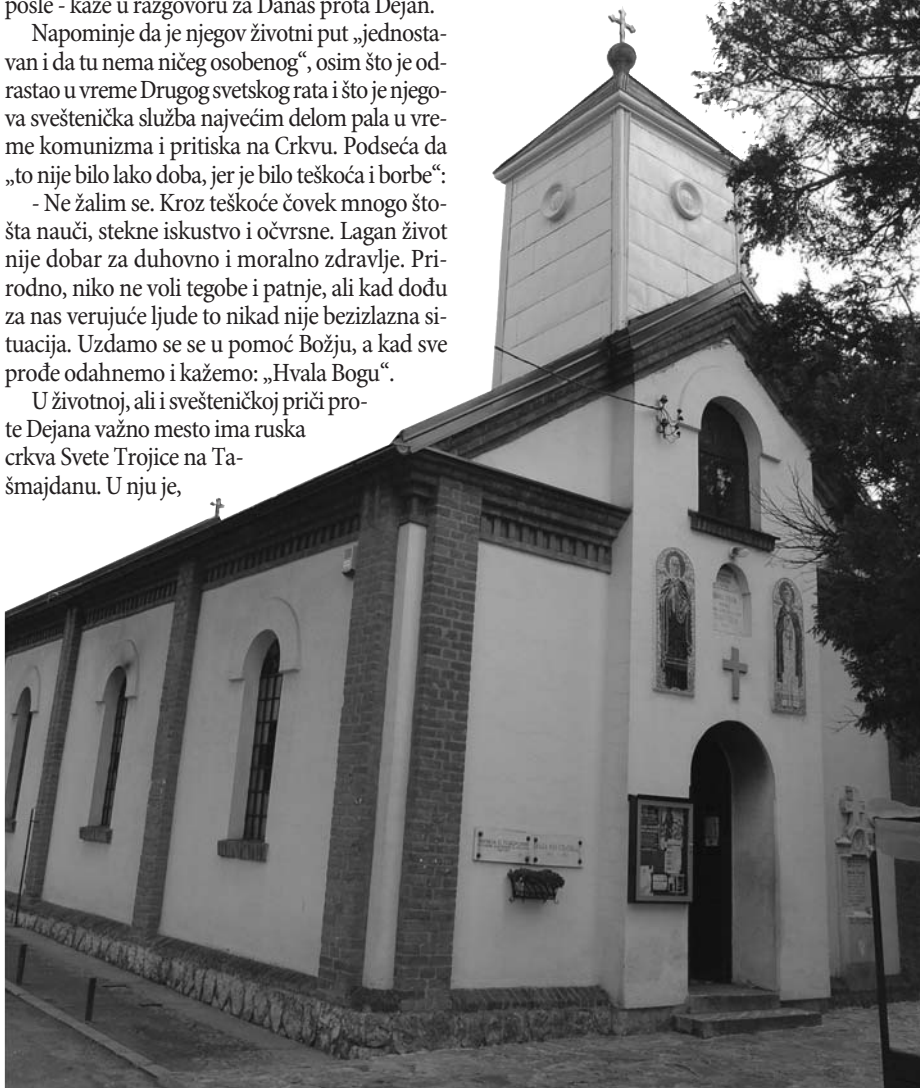

Foto: Stefana Savić

Zadužbina Nikole Spasića: Crkva svetog Trifuna na Topčiderskom groblju

Marketinška odrednica ili slovenski odgovor na zapadnu fantaziju

Da li postoji „pravoslavni SF“

Ako ste negde čuli izraz „pravoslavni SF“, na šta ste pomislili? Ovo nije nagradno pitanje, a najverovatnije bi se odgovorili kretali između - Marije Semjonove i Sergeja Lukjanenka/Timura Bekmambetova, odnosno između „Vukodava“ i „Noćne straže“. Pitanje tačnosti odgovora ostavljamo za kasnije. Ono o čemu se ovde zapravo govori su dva najuspešnija ruska „proizvoda“ iz sveta književnosti i filma koja su stigla u protekle deceniju sa istoka i postala poznata i popularna na zapadu, a obično posluže i kao prva asocijacija na „pravoslavni SF“.

Marija Semjonova je ruska spisateljica koja je 1995. napisala „Vukodava“ - prvi deo fascinantne tetralogije o neustrašivom junaku i ujedno herojskoj sagi o dobru i zlu. Zapravo je reč o epskoj fantastici, koja se karakterisala i kao „slovenski odgovor na Toljkina i zapadni fentezi“. Priča je inspirisana slovenskom mitologijom, istorijom i običajima (Semjonova je objavila i naučno-popularno delo „Život i verovanja starih Slovena), mada je zapravo bliža Robertu I. Hauardu i njegovom „Konanu“.

U svakom slučaju dobio je jedan svet sa izuzetno realnim junacima, odličnim dijalozima, koji je, ipak, morao da plati danak činjenici da su morali da se pišu nastavci. No, njegova upečatljivost je svakako pokazala „šta se iza brda valja“, tačnije šta ruska spisateljska škola može da ponudi iz vremena fantastike.

U doba SSSR-a, od sovjetskog SF-a najpoznatiji su, ostatku sveta, bili braća Arkadij i Boris Strugacki, pisci, kao i reditelj Andrej Tarkovski po „Solarisu“ - tada reklamiranom kao „sovjetski odgovor na „Odiseju 2001““. Sovjetski SF je bio ideološki ograničen temama kojima se bavio, a sa padom komunizma došlo je do pomalo neočekivanog razvoja fantastike u Rusiji. Autori su se priklonili zapadnim standardima i uzorima, mnogi su se potpisivali engleskim pseudonimima što je upravo i nagnalo Semjonovu, koja je jedno vreme zarađivala prevodeći stranu fantastiku, da se okrene slovenskoj mitologiji kao osnovi za rad.

U svetu filma, gde je svetska dominacija Holivuda u sferi fantastike očigledna, iskorak je napravio Timur Bekmambetov sa „Noćnom stra-

žom“. Kada se film pojavio 2004. odmah je proglašen „ruskim Matriksom“, a nije bilo neobično pročitati i naslove (kod nas) tipa: „Pravoslavni Neo, zanimanje: električar“.

Sergej Lukjanenko je osmislio priču koja govori o večnoj borbi između dobra i zla, odnosno o poremećenom balansu između sila svetla i tame. Zanimljivo je to što su na strani dobra pripadnici Noćne straže, superbića koja patroliraju noću štiteći ljude od stalnih napada vampira, veštica i ostalih mračnih stvorenja. Ali, postoji i Dnevna straža, onih „drugih“, koja brine o miru u toku dana.

Timur Bekmambetov je pozorišni scenograf i čovek iz sveta marketinga koji je, uz briljantno urađene efekte, ponudio malo drugačiju priču koja se dopala zapadnjacima, dok je na domaćem

terenu, u Rusiji, film postao najuspešniji svih vremena po zaradi, baš kao što je i Semjonova postigla hit sa „Vukodavom“.

Oba dela u književnoj formi su predstavljena srpskoj publici, kao i filmovi „Noćna straža“ i njegov nastavak „Dnevna straža“, a ovo otkriće ruske fantastične scene, kod nas, se sada samo produbljuje objavljivanjem dela „Metro 2033“ Dmitrija Gluhovskog - postapokaliptične priče smeštene u dubinama moskovskog metroa.

Međutim, gde je tu „pravoslavni SF“?

Najkraće rečeno - nema ga. Tačnije, ne postoji u žanrovskom smislu, mada dobro zvuči i, za sada, recimo da označava uspešno buđenje ruske žanrovske scene i dela koja su svoju publiku uspele da nađu i na zapadu. Ako probate da pronađete „pravoslavni SF“ na internetu, nećete uspeti. Ovaj termin i dalje čeka na dela koja bi ga „opravdala“. Spoj religije i naučne fantastike postoji, mada je kod nas poznat uglavnom po kratkim pričama svedenim na panč-lajn u koji-

Šta su za sve ovo vreme radili srpski pisci? Zapravo, oni su se još 80-ih godina počeli da okreću domaćim temama, pa samim tim i domaćoj mitologiji. Međutim, domaća žanrovska scena izgleda da nije mogla da se nametne kao nešto što bi postalo sinonim za „pravoslavni SF“, iako je u svetskim okvirima imala uspehe sa Miloradom Pavićem i Zoranom Živkovićem, dobitnikom Svetske nagrade za fantastiku

ma čovek napravi super-kompjuter i kada ga uključi, ovaj preuzima na sebe božanske prerogative. Od dužih radova bilo je zanimljivo čitati „Kantikulum za Lajbovica“ Voltera M. Milera mlađeg o postapokaliptičnom svetu u kojem jedan red sveštenika započinje novi razvoj nauke.

Šta su za sve ovo vreme radili srpski pisci? Zapravo, oni su se još 80-ih godina počeli da okreću domaćim temama, pa samim tim i domaćoj mitologiji. Međutim, domaća žanrovska scena izgleda da nije mogla da se nametne kao nešto što bi postalo sinonim za „pravoslavni SF“, iako je u svetskim okvirima imala uspehe sa Miloradom Pavićem i Zoranom Živkovićem, dobitnikom Svetske nagrade za fantastiku. Naravno, ostavljamo po strani uopšte pitanje na koji bi se način njihova proza vezala kako za „pravoslavlje“ (sem u onom najširem smislu - geografskog porekla), tako i za termin „SF“.

Da se neki pokreti ne razvijaju baš tako lako, možda najbolje pokazuje i jedan podatak proučavalaca teorije književnosti, a koji se bave upravo „slovenskom fantastikom“. Dejan Ajdačić piše u „Tematologiji fantastike u slovenskim književnostima“, da zapravo ne postoje opšteslovenski katalozi fantastične književnosti, već samo pojedini žanrovski katalozi, najčešće u okvirima nacionalne književnosti. Stoga će biti zanimljivo videti šta će se dogoditi sa „pravoslavnim SF-om“ - da li će se vremenom ustaliti kao marketinška odrednica koja predstavlja zapravo fantastiku koja dolazi sa istoka, nestati kao pojam sa scene, ili se ipak na kraju razviti u jedan kompletni podžanr koji će se baviti pitanjima religije i SF-a na sasvim nov način.

Vladimir Todorović

BOŽIĆNA PRIČA

Zlato, tamjan i smirna

Kada su tri mudraca poklonili malom Isusu zlato, tamjan i smirnu, podoše nazad u duboku noć. U neko doba zlato, tamjan i smirna započese razgovor.

Zlato samouvereno reče:

„Kada ovo dete poraste, tada će sa mnom kupovati mnoga carstva. Znam to iz iskustva, tako su i carevi pre njega sa mnom radili.“

Na to tamjan hvalisavo kaza:

„Kada ovaj car bude velik, odlaziće u crkvu pa će sa mnom kaditi baš njega, a to, priznaćete, ne može baš svako!“

Ni smirna nije ćutala:

„A znate li ko sam ja? Sa mnom pomazuju čelo careva i kraljeva. Tako ću ja uvek biti na care-

vom čelu. Eto, samo da znate, ja imam glavnu ulogu u svemu!“, kaćiperno dodade smirna.

Ali, pre nego što su zlato, tamjan i smirna krenuli da ispunjavaju svoj zadatak, morali su da nauče lekciju skromnosti.

Pravedni Josif zlato pobaca po putu i ispred pećine da ih ne nađu razbojnici i tako suvo zlato završi na prašnjavom putu, sa nešto smirne Bogomajka namaza žuljevite i prašnjave noge da začele, a tamjanom je okađena štalica u pećini gde je bio mali Isus.

Tako su se svi naučili skromnosti.

Prevod: Vasilisa Trezin

Pravoslavni dečiji časopis

Svetosavsko zvonice broj 10/2009

